

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Zpráva z monitoringu města a obce s rozšířenou působností Mohelnice

V Olomouci dne 8. 4. 2019

zpracoval Mobilní tým

- 1 -

Projekt „Podpora plánování sociálních služeb a sociální práce na území Olomouckého kraje v návaznosti na zvyšování jejich dostupnosti a kvality“, reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_007/0005690, je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky v rámci Operačního programu Zaměstnanost.

Obsah:

Úvod.....	3
Popis ORP.....	3
1 Metodologie výzkumu.....	5
1.1 Cílové skupiny monitoringu, cíle monitoringu a výzkumné otázky.....	5
1.2 Metody sběru dat	7
1.2.1 Analýza dokumentů.....	7
1.2.2 Kvalitativní hloubkové rozhovory.....	7
1.2.3 Rozhovory v terénu	8
1.2.4 Depistáž.....	8
1.2.5 Výzkumný tým	9
2 Bydlení	10
2.1 Městský bytový fond, komerční bydlení	10
2.2 Sociálně vyloučené lokality	11
3 Zaměstnanost.....	14
4 Potřeby monitorovaných cílových skupin	16
4.1 Osoby v obtížné životní (sociální) situaci	16
4.1.1 Osoby bez přístřeší a ohrožené ztrátou bydlení.....	16
4.1.2 Rizikovní uživatelé nelegálních návykových látek	18
4.1.3 Zadlužení	19
4.1.4 Riziková mládež	20
4.2 Osoby se zdravotním postižením.....	21
4.2.1 Osoby s pohybovým nebo smyslovým postižením	21
4.2.2 Osoby s mentálním postižením	22
4.3 Osoby s chronickým duševním onemocněním	24
4.4 Cizinci.....	25
Shrnutí.....	27
Literatura.....	29
Příloha č. 1 Stručné představení projektu Rapid re-housing (Bydlení především) Brno	30

Úvod

Monitoring ORP Mohelnice probíhal v rámci zakázky „Mobilní tým jako nástroj rozvoje procesů sociálního začleňování“, která je součástí projektu „Podpora plánování sociálních služeb a sociální práce na území Olomouckého kraje“. V rámci zakázky bude Mobilní tým postupně monitorovat potřeby cílových skupin ve všech ORP Olomouckého kraje, doba trvání zakázky je necelé dva roky (1. 4. 2018 – 31. 12. 2019).

V rámci této zakázky nepřistupujeme k psaní zprávy jen popisně, ale analytickým způsobem. Cílem tohoto přístupu je popis potenciálních slabých míst sítě sociálních služeb a přístupu k monitorovaným cílovým skupinám. Tento postup může vyznívat nevěděčně vůči systémovým aktérům, právě z důvodu akcentování limitů, nikoliv pouze pozitivních faktorů. Výsledek zprávy proto může vyznívat kriticky, což ale není cílem monitoringu.

Vedlejší ambicí monitorovací zprávy je pokusit se zprostředkovat plastičtější obraz života lidí z cílových skupin a sumarizovat jejich potřeby. V textu však nabízíme také perspektivu „druhé strany“, tedy institucí a organizací, které s nimi pracují. Dále se v rámci možností, daných omezenou časovou dotací, a přitom velkým rozsahem dílčích témat výzkumu, snažíme okomentovat stávající nastavení sociálních služeb a nabídnout návrhy pro jejich zefektivnění či rozšíření do budoucna.

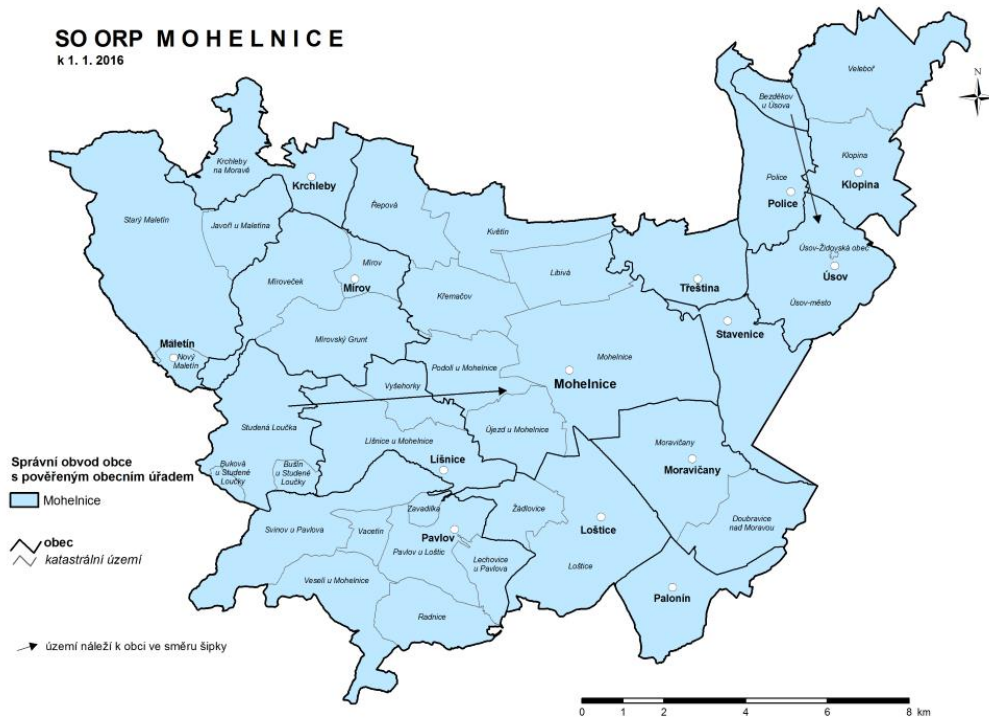
Monitoringem se snažíme přiblížit sociální realitu tak, aby mohl svůj pohled rozšířit. Zejména fakt, že „kontroverzní cílové skupiny“ zdaleka nejsou homogenní a pokud k nim tak budeme nadále přistupovat, budeme problémy prohlubovat.

Popis ORP

Správní obvod obce s rozšířenou působností Mohelnice má výhodné umístění v blízkosti krajského města Olomouc, města Zábřeh a bývalého okresního města Šumperk. Sousedí s ORP Uničov, Litovel a Zábřeh, v západní části také s Pardubickým krajem. Z Mohelnice je dobrá dopravní dostupnost do Olomouce pravidelným vlakovým spojením a pravidelným autobusovým spojením do Zábřehu a Šumperka. V jeho působnosti se nachází 14 obcí, pod které spadá dalších 31 místních částí. Počet obyvatel ve městě Mohelnice činí necelých 10 000, celkový počet obyvatel ve správním obvodu je přes 18 000.

V Mohelnici je několik významných zaměstnavatelů, výroben zahraničních firem, což z města ve spojení s jeho polohou dělá centrum pracovních příležitostí, kam se sjíždí pracovníci nejen z celého kraje, ale také ze zahraničí.

V ORP Mohelnice nebyly identifikovány sociálně vyloučené lokality.

1 Metodologie výzkumu

Níže čtenáři blíže popíšeme cíle a metody, které jsme při monitoringu využívali.

1.1 Cílové skupiny monitoringu, cíle monitoringu a výzkumné otázky

Cílem monitoringu je zmapovat potřeby vybraných cílových skupin v rámci celého Olomouckého kraje. Zadavatelem je Olomoucký kraj, sekundárními příjemci zprávy pak systémoví aktéři v oblasti sociálních služeb v daném ORP (mezi nimi především Odbor sociálních věcí MÚ Mohelnice).

Monitorujeme tyto cílové skupiny:

- Osoby v obtížné životní (sociální) situaci
  - Osoby bez přístřeší a osoby ohrožené ztrátou bydlení
  - Zadlužení
  - Rizikovní uživatelé návykových látek
  - Riziková mládež
- Osoby se zdravotním postižením
  - Osoby s pohybovým nebo smyslovým omezením
  - Osoby s mentálním onemocněním
- Osoby s chronickým duševním onemocněním a osoby v krizi
- Cizinci

Ve vztahu k těmto skupinám chceme zodpovědět tyto výzkumné otázky:

- Jaké problémy či potřeby týkající se daných cílových skupin jsme schopni identifikovat?
- Jaký pohled mají oslovení respondenti na problematiku cílových skupin? Jak ji znají?
- Jaké všechny podoby tyto potřeby/problémy mají? Jaké jsou příčiny těchto problémů?
- Jak se potřeby/problémy řeší, jaké služby jsou k jejich řešení dostupné?
- Jaké jsou limity stávajícího řešení? Z čeho tyto limity plynou? Jaké jsou důvody, že na danou službu někdo nedosáhne? Co brání na tato omezení reagovat?
- Jak by se identifikované potřeby/problémy měly ideálně řešit do budoucna? Jaké služby by měly být dostupné? Jak by se měly upravit ty stávající?

K naplnění cílů monitoringu jsme při rozhovorech s institucemi používali tyto otázky:

Jak pracujeme se stávajícími klienty?

- Jaká je jejich znalost cílové skupiny (dále také jako CS)?
- Jaký postoj k CS zaujímají organizace, se kterými je vedený rozhovor?
- Jakou filozofii – na bázi znalosti vlastností lidí z CS – práce s touto skupinou navrhuje?
- Existují nějaké „slepé skvrny“ v pohledu na CS (tj. můžeme v něčem rozšířit či upřesnit jejich vnímání vlastností lidí z CS, překročit stereotyp v pohledu na CS)?
- Vyhovuje nabídka služeb všem?
- Pokud mají výhrady, tak jaké?
- Existují nějaké bariéry na straně klientů?
- Existují nějaké bariéry na úrovni spolupráce v rámci KPSS?

Dostane se na všechny, o kterých víme? (kapacita služeb)

- Jak zjišťujeme, kolik jich je?
- A kolik jich tedy je?
- Pokud se na některé nedostane, tak proč?
- Jakou službu a v jaké podobě by potřebovali?

Jsou nějakí lidé z CS, o kterých nevíme?

- Kolik lidí z CS není bráno v potaz?
- Proč se o nich neví?
- Jaké potřeby mají?
- Jaké služby by potřebovali?
- Proč nemohou nebo nechtějí využívat stávající služby?

Jak je patrné z výše uvedených otázek, nesměřujeme k celkovému, podrobnému popisu dostupných sociálních služeb, ale zaměřujeme se na „slepá místa“ stávajícího systému, což je samozřejmě poněkud nevděčné vůči systémovým aktérům, protože akcentujeme limity a uvádíme „návrhy opatření“, ve kterých navrhuje, jak by bylo možné situaci do budoucna zlepšit.

Konkrétní zaměření monitoringu v jednotlivých ORP vychází z průběžně identifikovaných nejzásadnějších zjištění – v případě ORP Mohelnice jsme tato zjištění ve zprávě rozdělovali zejména na témata týkající se samotného města Mohelnice.

1.2 Metody sběru dat

V rámci přípravy monitoringu jsme nejdříve analyzovali již dostupné dokumenty a vytvořili seznam stěžejních respondentů, se kterými proběhly monitorovací rozhovory. V terénu jsme poté oslovovali i místní obyvatele a členy jednotlivých cílových skupin. Na základě přepisů rozhovorů jak s institucemi, tak s respondenty na ulici vznikala tato zpráva.

1.2.1 Analýza dokumentů

Využívali jsme tzv. *Desk research* přístup. To znamená, že jsme analyzovali již existující zdroje informací – odborné publikace, zprávy z médií, výstupy z výzkumných projektů, formální i neformální dokumenty, výroční zprávy atp.

Pro monitoring OPR Mohelnice pro nás byly stěžejní především tyto zdroje:

- Výzkum potřebnosti sociálních služeb a služeb navazujících na Mohelnicku 2019
- II. Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb správního obvodu ORP Mohelnice 2016 – 2019
- Strategie komunitně vedeného místního rozvoje MAS Mohelnicko 2014-2020
- Sítování služeb pro děti a jejich rodiny. Analýza místní sítě služeb a návrh její optimální podoby. Olomoucký kraj - ORP Mohelnice, zpracováno k 09/2018.
- Zpráva z monitoringu města a ORP Mohelnice, zpracováno k 09/2017.

1.2.2 Kvalitativní hloubkové rozhovory

Stěžejní metodou sběru dat byly hloubkové kvalitativní rozhovory vedené dle předem nachystaného seznamu okruhů.

Respondenti byli rekrutováni zejména z institucí a organizací, které pracují s cílovými skupinami. Pro každý typ informanta byla struktura rozhovoru modifikována a upravena dle specifik jeho zkušeností s danou agendou.

Oslovené instituce a organizace

- Odbor sociálních věcí města Mohelnice
- Odbor správy majetku města Mohelnice
- Úřad práce ČR, kontaktní pracoviště Mohelnice
- PČR Mohelnice
- Charita Zábřeh
- Společnost Podané ruce, o. p. s.
- Podané ruce - osobní asistence p. s.

- SOS Kompas Zábřeh
- Pohřební služba Horníček Miroslav ml.
- Centrum na podporu integrace cizinců – Olomoucký kraj
- Jdeme Autistům Naproti z. s.
- Mana, o. p. s.
- Pamatováček, o. p. s.
- SOZE, z. s.
- Společnost Parkinson, z. s.
- TyfloCentrum Olomouc, o. p. s.
- Ministerstvo zdravotnictví, koordinátor reformy psychiatrické péče pro Olomoucký kraj

1.2.3 Rozhovory v terénu

Mimo výše uvedené instituce a organizace proběhly dále rozhovory s respondenty přímo v terénu.

Jednalo se jak o zástupce jednotlivých cílových skupin, tak i další osoby, kterých se problematika nějakým způsobem dotýká: např. tedy osoby pečující, sousedy sociálně vyloučených lokalit a též náhodně vybrané osoby na ulici či v jejich přirozeném prostředí.

Mobilní tým takto realizoval celkem 52 rozhovorů s běžnými občany, členy cílových skupin nebo jejich sousedy. Konkrétně v Mohelnici 28 rozhovorů, v Krehlebech pět rozhovorů, v Maletíně šest rozhovorů, v Lošticích pět rozhovorů, v Mírově sedm rozhovorů a v Moravičanech jeden rozhovor.

1.2.4 Depistáž

Depistáž je aktivní vyhledávání a kontaktování potenciálních uživatelů sociální služby. Kontakt s lidmi z cílových skupin může být navázán několika způsoby:

- přímým aktivním oslovením jednotlivce či skupiny v terénu,
- využitím zprostředkování přes třetí osobu, např. jiného uživatele služby, rodinného příslušníka, autoritu v lokalitě, terénního sociálního pracovníka atp.,
- cíleným zapojením se do tematických diskuzí na internetu.

Mobilní tým v rámci monitoringu v této zakázce nerealizuje aktivní depistáž. Může se ale stát, že zejména v lokalitách, kde chybí síť sociálních služeb, při monitoringu narazí na zájemce o sociální službu. V tomto případě pracovníci MT

základní depistáž realizují a poté případnému zájemci o službu zprostředkují kontakt na vhodnou sociální nebo návaznou službu.

1.2.5 Výzkumný tým

Na projektu se podíleli členové Mobilního týmu, tedy samostatné výzkumné sekce v rámci olomoucké pobočky Programů sociální integrace organizace Člověk v tísni, o. p. s.

Na výzkumu se podíleli tito výzkumní pracovníci (členové Mobilního týmu):

Řezníček Jan (vedoucí Mobilního týmu)

Pospíšilík Jan (výzkumný pracovník)

Dagmar Schönová (výzkumná pracovnice)

Krištof Roman (výzkumný pracovník)

Kopecká Markéta (výzkumná pracovnice)

Hilscher Zdenka (výzkumná pracovnice)

Láš Michal (odborný garant Mobilního týmu)

2 Bydlení

Situace v oblasti bydlení pro sledované cílové skupiny v České republice se odvíjí od několika trendů. Mezi ty nejpalčivější patří nedostatek komerčního i obecního bydlení, finanční (ne)dostupnost, bytová lichva a existence sociálně vyloučených lokalit.

Sledované ORP se může jevit jako region bez výrazných limitů v této oblasti, absentují zde totiž velkokapacitní ubytovny pro dlouhodobé bydlení, městský bytový fond nabízí levné byty bez kauce, většina respondentů ani neoznačila žádnou lokalitu jako problémovou nebo nebezpečnou. Zároveň se zde však projevují problémy jako je nedostatek komerčního bydlení, vysoké komerční nájmy a také absence pobytových zařízení pro mapované cílové skupiny.

2.1 Městský bytový fond, komerční bydlení

Město Mohelnice disponuje vlastním bytovým fondem, který obsahuje celkem 255 bytů (pokud nepočítáme byty s pečovatelskou službou). Z nich je 115 malometrážních, jedná se o byty s dispozicí 1+0 až 2+1. Jsou zájemcům přidělovány bez kauce a nájemné činí 55,58 Kč až 57,81 Kč za m². O byt může bezplatně požádat osoba, která má v Mohelnici a přilehlých obcích trvalé bydliště nebo zaměstnání v době delší než jeden rok, další podmínkou jsou nulové pohledávky vůči městu. Žádosti o malometrážní byty jsou vedeny v pořadníku. O přidělení rozhoduje rada města, která může v opodstatněných případech přidělit byt i mimo pořadník, nejčastěji na základě potřeby a doporučení sociálního odboru. Čekací lhůta na byt je až dva roky (dle respondentů však obvykle kratší dobu) a na základě monitorovacích rozhovorů je možné konstatovat, že proces získání malometrážního bytu je v porovnání s jinými městy poměrně rychlý.

„V Mohelnici je to pružnější v tom, že když je potřeba, tak dokážou byt během měsíce sehnat. (...) Dostupnost bytů je v Mohelnici nejlepší.“ (pozn. srovnáváno se Zábřehem a Šumperkem)

Byty z běžného městského bytového fondu jsou přidělovány obálkovou metodou¹, kdy město stanoví minimální nájemné a informuje o tom občany na úřední desce.

Krizový byt ve fondu absentuje, dle zástupců sociálního odboru ho supluje pohostinské pokoje v domovech s pečovatelskou službou (dále jako DPS) a lze také pro tyto účely využít tělocvičny ZŠ. Tři byty zvláštního určení mají prvky bezbariérového bydlení, nyní jsou plně obsazeny. Součástí fondu jsou také zmiňované DPS ve třech budovách na Lidické, Medkově a Lékárnické ulici. Aktuální vizí města je přestavba bývalé školky v místní části Řepová na šest sociálních bytů, v jednání je také výstavba bytového domu přímo v Mohelnici.

---

¹ To znamená, že zájemce o byt napíše do obálky částku za metr čtverečný, kterou nabízí za pronájem.

Co se týče komerčního bydlení, nízká nabídka veškerých nájemních bytů v Mohelnici neodpovídá vysoké poptávce. Díky velkým firmám působícím přímo ve městě do něj za práci míří mnoho zaměstnanců. Jedná se tedy o poměrně velkou kupní sílu na trhu s nemovitostmi, tedy o velké množství zájemců o nájemní byty. Situaci ilustruje fakt, že v době zpracovávání tohoto textu² nebyl na internetu dostupný žádný inzerát bytu k pronájmu. Byty k prodeji se nabízejí, plánována je navíc další komerční výstavba bytových domů. Respondenti uváděli, že ceny bytů takřka dosahují částek, za které jsou prodávány byty v Olomouci. Dále mluvili o tom, že ceny nájmu jsou podobně vysoké.

„Fakt si myslím, že v Mohelnici je to hodně nadsazený. Majitelé co pronajímají byty, tak za deset tisíc plus zálohy za dvoupokojový byt. Lidi to zaplatí.“

Vzhledem k časové dotaci jsme hlubší monitoring ve všech obcích ORP neprováděli. Podle nám dostupných informací a materiálů však můžeme konstatovat, že jednotlivé obce s několika výjimkami také disponují bytovými fondy.

2.2 Sociálně vyloučené lokality

Odborná literatura popisuje sociálně vyloučené lokality (dále jako SVL) jako místa, která naplňují více z těchto znaků najednou:

- špatná dopravní dostupnost
- nevyhovující bytový fond
- nedostatečná občanská vybavenost
- vyšší míra kriminality
- špatná pověst lokality
- početnější koncentrace osob nebo rodin v obtížné životní (sociální) situaci.

Z tohoto úhlu pohledu si tedy SVL můžeme za určitých podmínek představit jako dům s nájemními byty, ubytovnu i samostatný domek v menší obci.

Většina oslovených respondentů v současnosti nevnímá žádnou lokalitu na Mohelnicku jako sociálně vyloučenou, stejně tak Analýza sociálně vyloučených lokalit zde nezmiňuje existenci SVL.

Mobilní tým se podle dat z monitoringu domnívá, že prvky sociálního vyloučení můžeme najít v některých městských domech. Konkrétně v malometrážních bytech na ulicích Lidická a Nádražní. V rozhovorech především se sociálními pracovníky, městskými i nevládními, zaznívalo, že na těchto adresách bydlí převážně osoby z námi mapovaných cílových skupin. Náš monitoring tento názor potvrdil. Domy na Nádražní ulici vykazovaly celkově větší problémovost, oslovení obyvatelé mluvili

---

² Komerční bydlení jsme vyhledávali v období 11. - 20. 3. 2019.

o konfliktech, nepořádku, o tom, že přímo v domě nebo jeho blízkosti se pohybují lidé bez domova a uživatelé návykových látek. V době monitoringu byly společně prostory domu neuklizené, kromě jiných odpadků jsme zde identifikovali i předměty, které jsou užívány při aplikaci drog. Bytový dům na Lidické ulici jsme při našem minulém monitoringu označovali za velmi problémový s mnoha prvky SVL. Po monitoringu a depistáži při tomto monitoringu musíme ale konstatovat, že v domě došlo ke zlepšení soužití a vztahů mezi sousedy. To nám při rozhovorech potvrdili i obyvatelé domu a další respondenti z řad institucí. Jako důvod zlepšení situace uváděli odstěhování problémových obyvatel domu.

Dalšími místy, která lze obecně považovat za SVL, jsou komerční ubytovny. Respondenti v Mohelnici se o nich ale nevyjadřovali negativně a neproblematizovali je.

„Když to srovnám s okolními ORP, tak velká výhoda je ta, že nemáme ty ubytovny, co mají oni.“

Komerčních ubytoven na Mohelnicku není mnoho. Přímo v Mohelnici se nachází ubytovny pracovní agentury Montix v ulici Družstevní, internát střední školy v ulici Olomoucká, jehož část slouží ke komerčnímu ubytování, a ubytovnu nazývanou „Pětistovka“ v ulici Uničovská. Tato zařízení jsou užívána především zahraničními zaměstnanci místních továren. Dále jsou to tři ubytovny v Lošticích, „U Rytíře“ na náměstí Míru, v ulici Hradská a také v ulici Jižní. Dlouhodobě ubytování a příjemci sociálních dávek byli identifikováni pouze na ubytovně v Hradské, nepojí se s nimi však žádné problémy, které sledujeme.

Zaznamenali jsme také informaci, že v ORP existuje několik ubytovacích zařízení, menších bytových domů či samostatných domů, kde jsou ubytováni dělníci místních továren. Podle respondentů nejčastěji bydlení zprostředkovávají pracovní agentury společně se zaměstnáním.

Návrhy opatření:

Vytvoření nové bytové koncepce města

Záměrem města by z dlouhodobého hlediska mělo být rozptýlení malometrážních bytů po městě a zabránění současné koncentraci osob v obtížné životní (sociální) situaci ve třech domech. Navrhujeme dále změnit systém přidělování městských bytů z běžného bytového fondu a zpřístupnit ho nemajetným občanům Mohelnice. Malometrážní byt však nezískají takoví, kteří nesplňují podmínky města, především absenci pohledávek vůči městu. Lidé v tíživé sociální situaci, v krizi nebo s dluhy vůči městu tedy nemají reálné šance na bydlení v Mohelnici dosáhnout. Navrhujeme proto, aby případná nová bytová koncepce (nebo i nové samostatné pravidlo) zmírnila podmínku bezdlužnosti vůči městu. Zájemce s těmito pohledávkami vůči městu by např. mohl prokázat svoji zodpovědnost a snahu tím, že cca po dobu tří měsíců bude dluh hradit formou splátkového kalendáře. Pokud bude úspěšný, může být zařazen do pořádku.

Inspirací pro vznik bytové koncepce může být dobrá praxe z jiných měst. Převažujícím trendem ve finančně dostupném bydlení je v posledních letech tzv. „Housing first“ (bydlení především), který se osvědčil především v Brně³.

---

³ Více informací o brněnském projektu a odkaz na testování projektu, který provedl vědecký tým z Ostravské univerzity a Masarykovy univerzity v Brně je v příloze č. 1

3 Zaměstnanost

Nezaměstnanost v celém Olomouckém kraji byla ke konci ledna 2019 3,41 % a v okrese Šumperk i v samotném městě Mohelnice 4,2 %. V ORP však výrazně vyčnívá obec Maletín, kde byla nezaměstnanost ke konci ledna 11, 2 %. Další obce s vyšší mírou nezaměstnanosti jsou Palonín (5,5 %), Pavlov (5,4 %) a Úsov (4,7 %).

Respondenti uváděli, že v Mohelnici jsou dva významní zaměstnavatelé. Jedná se o firmy Siemens s. r. o. a Hella automechanik nova s. r. o. I přesto, že nezaměstnanost v Mohelnici i okolních obcích je většinou vyšší než průměr Olomouckého kraje, respondenti vnímali, že nabídka zaměstnání je dostatečná a „*kdo chce, tak si práci najde*“. V rozhovorech zaznívalo, že i přes nedávné propouštění si lidé, kteří o zaměstnání přišli velmi rychle, našli novou práci u dalších zaměstnavatelů buď přímo v Mohelnici, nebo v okolních obcích (např. v Lošticích ve firmě Logaritma).

„Máme výhodu velkých zaměstnavatelů, i když teď se propouští, tak uvidíme, co to přinese. Ale přece jen, na to, že jsme malé město, tak pracovní příležitosti jsou. To taky dělá hodně. Když je nezaměstnanost, tak se nabalují další problémy.“

Napříč rozhovory také zaznívalo, že nároky na pracovní výkon v místních fabrikách jsou vysoké. Jedná se často o zaměstnání na třisměnný provoz, nebo na dvanáctihodinové směny. Dělníci podle respondentů mají nastavené velmi vysoké normy. To má podle některých vliv na drogovou scénu, tedy že někteří zaměstnanci, aby se vyrovnali s touto zátěží, užívají nelegální drogy.

Velcí zaměstnavatelé také využívají agenturního zaměstnávání. Uvádí, že je to pro ně výhodné např. v tom, že ve chvíli, kdy mají více zakázek, velmi rychle nabírají zaměstnance, aby zakázky splnili. Na druhou stranu ve chvíli, kdy o zakázky přijdou, tak s agenturními zaměstnanci jednoduše ukončí spolupráci. Často se také stává, že tito agenturní zaměstnanci jsou cizinci (nejčastěji z Polska, ale i z Rumunska nebo Bulharska).

Podle názoru Mobilního týmu je v monitorované lokalitě mnohem více pracovních nabídek pro osoby se zdravotním nebo mentálním postižením než v jiných monitorovaných lokalitách. Tyto cílové skupiny zaměstnává několik místních firem a Charita Zábřeh provozuje v ORP Mohelnice dvě chráněné dílny. Respondenti přesto uváděli, že se pro tuto skupinu práce hledá obtížně. Podle nich se v místních podnicích s chráněnými pracovními místy udrží pouze osoby s lehkým postižením a normy, které tyto pozice nabízí, jsou i pro osoby s postižením náročné.

„Ale i když jsou to chráněná pracoviště, že by ti zdravotně znevýhodnění to tam měli nějaký jednodušší, nemají. Je to docela těžký ta práce pro ně.“

Respondenti také proti jiným lokalitám uváděli, že velcí zaměstnavatelé se snaží budovat tzv. společenskou odpovědnost firem. Proto zapojují své zaměstnance do „charitativních projektů“, nebo přes své nadace finančně přispívají na dobročinné účely.

Stav k 31. 1. 2019							
POÚ	Obec název	Počet 15-64	Počet UoZ	DOS UoZ	PNO	VM	Počet UoZ/1VM
Mohelnice	Klopina	421	16	15	3,6%	3	5,3
Mohelnice	Krchleby	123	4	4	3,3%	0	-
Mohelnice	Líšnice	233	8	8	3,4%	1	8,0
Mohelnice	Loštice	1 876	71	66	3,5%	89	0,8
Mohelnice	Maletín	269	30	30	11,2%	3	10,0
Mohelnice	Mírov	290	12	12	4,1%	8	1,5
Mohelnice	Mohelnice	6 060	262	254	4,2%	138	1,9
Mohelnice	Moravičany	832	30	30	3,6%	20	1,5
Mohelnice	Palonín	217	13	12	5,5%	9	1,4
Mohelnice	Pavlov	411	24	22	5,4%	17	1,4
Mohelnice	Police	141	6	6	4,3%	1	6,0
Mohelnice	Stavenice	91	3	3	3,3%	0	-
Mohelnice	Třeština	259	6	5	1,9%	2	3,0
Mohelnice	Úsov	823	42	39	4,7%	0	-
Mohelnice		12 046	527	506	4,2%	291	1,8

Vysvětlivky k tabulce:

Počet 15–64 – počet obyvatel ve věku 15–64 let

Počet UoZ – celkový počet uchazečů o zaměstnání s bydlištěm v dané obci na konci sledovaného měsíce

DOS UoZ – počet dosažitelných uchazečů ve věku 15–64 let na konci sledovaného měsíce

PNO – podíl nezaměstnaných osob

4 Potřeby monitorovaných cílových skupin

U všech popisovaných CS nejprve vyjmenováváme, jaké sociální služby jsou jim v dané lokalitě dostupné. Poté se věnujeme podrobnějšímu popisu jak cílové skupiny, tak nesází, se kterými se potýkají.

U většiny monitorovaných cílových skupin (dále také jako CS) jsme zaznamenali limitované možnosti při obstarávání důstojného a finančně dostupného bydlení. Nutno dodat, že situace špatně dostupného bydlení kopíruje celorepublikový trend.

4.1 Osoby v obtížné životní (sociální) situaci

Celé této skupině se podle katalogu sociálních služeb Olomouckého kraje⁴ věnují tyto instituce a organizace:

Společnost Podané ruce o. p. s., Charita Zábřeh, Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR, SOS dětské vesničky, z. s. - SOS Kompas Zábřeh, Člověk v tísni, o. p. s.

Do této cílové skupiny řadíme zejména osoby bez přístřeší a ohrožené ztrátou bydlení, zadlužené, rizikové uživatele návykových látek a rizikovou mládež.

Členy této cílové skupiny Mobilní tým zaznamenal kromě města Mohelnice také v Moravičanech a Lošticích.

4.1.1 Osoby bez přístřeší a ohrožené ztrátou bydlení

Na tuto cílovou skupinu se v ORP Mohelnice nespécializuje žádná sociální ani návazná služba.

Vycházíme z definice bezdomovectví v Koncepci prevence a řešení problematiky bezdomovectví v ČR do roku 2020. Jde o „souhrnné označení pro různorodou populační skupinu zahrnující jak viditelné bezdomovce, tj. osoby, které spí venku (bez střechy), tak osoby, které v důsledku nemožnosti zajistit si jiné bydlení žijí v ubytovacích zařízeních pro bezdomovce, dále osoby, jejichž bydlení je nejisté, a také osoby, které žijí v podmínkách, které neodpovídají minimálním standardům bydlení v daném kulturním a sociálním prostředí.“ (Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020, 2013)

I pro Mohelnicko platí, že pokud bychom se věnovali této cílové skupině v celé šíři, jak ji Koncepce popisuje, došli bychom k závěru, že do ní můžeme zařadit až desítky osob. Také oslovení respondenti uváděli, že na Mohelnicku převažují právě tito „skrytí“ bezdomovci. Někteří respondenti uváděli, že jde nejčastěji o uživatele návykových látek, ale také o osoby s duševním onemocněním, zadlužené atd.

⁴ Dostupný na <https://kissos.kr-olomoucky.cz/katalog/vyhledavani.aspx> z 15. 3. 2019.

Zaměříme-li se na tzv. „viditelné bezdomovce“⁵, tedy na ty, kteří spí venku, popř. na squatu a které veřejnost také vnímá jako největší „problém“, musíme konstatovat, že aktuálně je jejich počet v Mohelnici nepatrný. Názory respondentů se v tomto ohledu lišily, číslo se pohybovalo mezi dvěma a deseti, shodovali se však v tom, že se jejich počet snížil. Někteří dle jejich slov Mohelnici opustili, někteří bydlí u příbuzných a známých, jiní se údajně přemístili do Loštic. Byla označena některá místa (za hřbitovní zdí, u rybníka za městem apod.), kde by tyto osoby měly občasně přespávat.

Na potřeby zástupců cílové skupiny se částečně snaží reagovat místní Odbor sociálních věcí, poradna Charity Zábřeh, s některými z nich jsou v kontaktu také pracovníci společnosti Podané ruce. Specializovaná služba zde aktuálně absentuje. Neformálním aktérem v této oblasti je majitel jedné místní pohřební služby, který osobám bez přístřeší pomáhá. Poskytuje jim dočasné ubytování, práci, zázemí pro osobní hygienu, finanční podporu a také je doprovází k lékaři a na úřady. Protože se potřebným věnuje kontinuálně již několik let, jako částečného partnera jej vnímají i zástupci sociálních služeb. Pracovnice sociálního odboru například uvedla, že pokud potřebuje ubytovat klienta bez přístřeší, obrací se na pana Horníčka s žádostí o spolupráci.

„Nikoho bych v zimě v mrazu ležet na zemi nenechal, jednou tam můžete sám ležet.“

Zástupci policie uvedli, že s CS se pojí pouze drobné přestupky. Pokud se zaměříme na vnímání této problematiky veřejností, z monitoringu vyplynulo, že aktuálně v Mohelnici tato CS není významným tématem a Mohelničtí bezdomovce nevnímají jako problém. Uvádějí pouze, že je občasně potkávají v okolí místních supermarketů a městských bytových domů na Nádražní ulici.

Návrhy opatření:

K této cílové skupině nemá Mobilní tým žádné návrhy opatření. Podkladem pro tyto návrhy by mohl být podrobnější monitoring této CS.

---

⁵ Užíváme zde tuto laicky srozumitelnou kategorii. Více o možných kategorizacích – tj. dle vnímání veřejnosti (bezdomovectví zjevné, skryté, potenciální), dle doby trvání (méně než rok, do pěti let, více než pět let) či dle příčin (výsledek dlouhodobé životní trajektorie; krátká nepříznivá shoda okolností; na bázi zdravotní indispozice; bezdomovectví volbou) - viz Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020, 2013, s. 7–9)

4.1.2 Riziková uživatelská skupina nelegálních návykových látek

Tato cílová skupina nalezne podporu u pracovníků Společnosti Podané ruce o. p. s., kteří zde poskytují terénní programy.

Z dostupných informací nevyplývá, že by se situace v oblasti užívaných návykových látek nějak zásadně lišila od celorepublikových trendů. Fakticky dominantní je užívání legálních drog. I když je mediálně vděčnější mluvit o drogách nelegálních, řádově větší a závažnější je problém s drogami legálními. Týká se to i věkové skupiny dětí a mladistvých, kde vyvolávají velkou pozornost každoročně zveřejňované statistiky o zkušenosti s marihuánou (tj. fakt, že asi třetina šestnáctiletých ji alespoň jednou v životě zkusila). Jiný, mediálně méně vděčný údaj ze stejných průzkumů uvádí, že zkušenost s tabákem má 66 % šestnáctiletých (16 % z nich kouří denně) a s alkoholem celých 96 % mladistvých - 41 % z nich se za poslední měsíc alespoň jednou opilo (Moravčík, 2016).

Relevantní respondenti se shodují na skutečnosti, že drogová scéna na Mohelnicku je výrazná a že v horizontu poslední dvou až tří let počet uživatelů nelegálních látek stoupá. Dodávali také, že Mohelnicko je v tomto úzce provázané se sousedním ORP Zábřeh, ať už ve smyslu vazeb mezi uživateli, nebo také optikou poskytovatele služeb pro tuto CS.

Zástupce společnosti Podané ruce uvedl počet 260 klientů v celém regionu (tj. kromě Mohelnicka i Zábřežsko a Šumpersko). Terénní programy pro tuto CS v Mohelnici působí 2x týdně a kromě distribuce harm reduction⁶ materiálu⁷ nabízí terénní pracovníci testování na infekční choroby a také informační servis, poradenství, doprovod na úřady apod. Nově také Podané ruce získaly dodávku, díky které zvýšily dostupnost služeb. Individuální konzultace s klienty realizují také v prostorách jejich nízkoprahového zařízení pro děti a mládež, v době mimo otevírací dobu klubu. Jiné služby na Mohelnicku nejsou, klienti za nimi mohou dojíždět do nedalekého Zábřeha a Olomouce. V Olomouci především do Centra komplexní péče⁸.

⁶ „Jako ‚Harm Reduction‘ (HR – obvykle se nepřekládá do češtiny) se označují přístupy snižování či minimalizace poškození drogami u osob, kteří v současnosti drogy užívají a nejsou motivováni k tomu, aby užívání zanechali. HR se snaží minimalizovat, omezit či zmírnit riziko život a zdraví ohrožujících infekce, které se šíří sdílením injekčního náčiní při nitrožilní aplikaci drog a nechráněným pohlavním stykem, jako je AIDS a hepatitidy B a C, riziko dalších tělesných komplikací, dlouhodobého působení vysokých dávek, předávkování, sociálního debaklu a ztráty lidské důstojnosti.“ Dostupné na <https://www.drogy-info.cz/publikace/glosar/?g=108> k datu 26. 3. 2019

⁷ I ve spolupráci s místními lékárnami.

⁸ „Centrum komplexní péče v Olomouckém kraji pomáhá lidem v těživé životní situaci s řešením jejich problému s návykovým chováním (patologické hraní, nelátkové závislosti – netolismus, workoholismus, patologické nakupování aj.) a také poskytuje své služby rodinným příslušníkům a partnerům osob s adiktologickým problémem. Naší sekundární cílovou skupinou je také oblast uživatelů nealkoholových návykových látek (např. pervitin, marihuana, tabák aj.) Centrum komplexní péče v Olomouckém kraji se snaží o snižování negativních důsledků rizikového chování u osob ohrožených návykovým chováním.“ Dostupné z: <https://podaneruce.cz/centra-sluzby/centrum-komplexni-pece-v-olomouckem-kraji/>

Sociální pracovníci popisovali, že specifikum tohoto regionu je v tom, že značná část zástupců CS je zaměstnaná a bydlí v běžných bytech. To je podle nich způsobeno dostupnou a poměrně dobře placenou prací a pravděpodobně také nabídkou malometrážních bytů města.

„Je tady práce, ty firmy dobře platí (...) Zas na druhou stranu, kdo to má vydržet ty dvanáctky? Ve fabrice, furt jet jako stroj (...) Takhle to vnímám já, že to spolu souvisí.“

Jak jsme zjistili od dalších respondentů (například také personalista jednoho z největších zaměstnavatelů v regionu), mezi zaměstnanci velkých firem v Mohelnici, především Helly a Siemensu, byli několikrát identifikováni uživatelé nelegálních návykových látek. Ať už při pravidelných kontrolách na přítomnost návykových látek v těle, nebo při těch nárazových, sloužících k snížení počtu zaměstnanců ve chvíli, kdy jsou firmy nuceny propouštět.

Návrhy opatření:

Podrobnější monitoring drogové scény a dostupnosti služeb pro tuto CS.

Z monitoringu vyplynulo, že drogová scéna na Mohelnicku se rozrůstá. Mobilní tým však neměl dostatek času, aby se tomuto tématu více věnoval. Navrhujeme proto podrobnější monitoring drogové situace a dostupnosti služeb pro tuto CS v ORP.

4.1.3 Zadlužení

Této skupině nabízí odborné poradenství Občanská poradna Charity Zábřeh, která působí v Mohelnici a Lošticích.

V dluhové oblasti stále převládají pozůstatky „šmejdských praktik“, které umožňovala česká legislativa. Jedná se např. o sporné, nebo neplatné rozhodčí doložky, extrémně vysoké sankční poplatky, poplatky advokátům apod. V současné době je již část těchto možností zákonem omezena nebo zakázána, stále však tyto systémové limity v kombinaci s nedostatečnou finanční gramotností vytváří rozsáhlý problém, který vyžaduje pomoc a podporu ze strany sociálních služeb.

Také na Mohelnicku je zadluženost občanů rozšířená. Podle mapy exekucí je v samotném městě Mohelnice 6,23 % obyvatel s exekucí, to je celkem 496 osob. Průměrný počet exekucí na jednoho zadluženého je 4,5 exekucí. Tento počet ale nezahrnuje osoby, které sice mají problémy s dluhy, ale ještě nejsou v exekuci. Počet těchto osob není možné odhadovat.

V ORP Mohelnice se nachází obce, které mají v porovnání s ostatními obcemi poměrně velké procento obyvatel s exekucí. Jedná se o:

- Maletín 14,33 %
- Mírov 10,51 %

- Loštice 7,25 %
- Úsov 6,7 %

Odborné dluhové poradenství na Mohelnicku realizuje Charita Zábřeh ve své Občanské poradně. Ta je otevřena čtyři dny v týdnu v Mohelnici a jeden den v týdnu také v Lošticích. Pracovnice poradny uvádí, že 80 % klientů, s kterými je v kontaktu, se potýká s dluhy. Konkrétně především podávají návrhy na insolvence, či zastavení exekuce, rozporují rozhodčí doložky, nastavují splátkové kalendáře apod.

„Dluhy jsou nejvýznamnější část práce, podalo se cca 140 návrhů na insolvenční. Teď ty lidi mají tu práci, tak se to snaží řešit právě tím oddlužením.“

Občanská poradna je hojně navštěvovaná, uživatelé sociálních služeb jsou o ní dobře informováni, zástupci poradny jsou relevantními partnery pro městské i nevládní sociální pracovníky. Podle slov zástupkyně poradny za loňský rok registrovali v Lošticích 86 klientů a v Mohelnici 208 klientů. Přes tento vysoký počet od respondentů nezaznívala potřeba rozšíření kapacity, ale spíše to, že současná nabídka odpovídá poptávce.

Návrhy opatření:

K této cílové skupině nemá Mobilní tým žádné návrhy opatření. Podkladem pro tyto návrhy by mohl být podrobnější monitoring této CS.

4.1.4 Riziková mládež

Pro tuto CS je v Mohelnici zřízené NZDM, který provozuje společnost Podané ruce.

Do rizikového chování mládeže zahrnujeme konzumaci drog a s tím spojené závislostní chování včetně užívání alkoholu, kriminalitu a vandalismus, dále také virtuální drogy, gambling, politický extremismus, záškoláctví, šikanování a jiné násilí, rasismus, xenofobii, homofobii a sexuální rizikové chování.

V Mohelnici je riziková mládež respondenty spojována především se záškoláctvím, vandalismem, šikanou a užíváním návykových látek. Významným a prakticky jediným poskytovatelem sociálních služeb cílícím na tuto CS je společnost Podané ruce se svým Nízkoprahovým zařízením pro děti a mládež (dále také jako NZDM). Vedle pracovníků NZDM se rizikovou mládeží zabývá také OSPOD v rámci své běžné agendy. Podle těchto respondentů témata, kterými se děti a mládež v této lokalitě zabývají, jsou zmiňované problémy, aktuálně je to také bezpečnost na internetu, zejména sociálních sítích. V rozhovorech bylo akcentováno také téma sebepoškozování. Tématu sebepoškozování se více věnujeme v kapitole Osoby s chronickým duševním onemocněním.

NZDM částečně spolupracuje s místními školami, ne všechny jsou však tomuto dle slov jejich zástupců nakloněné. Návaznou službou je také dům dětí a mládeže, v době monitoringu v rekonstrukci.

Návrhy opatření:

Zřízení terénní formy NZDM

Část respondentů poukázala na to, že by jak v samotné Mohelnici, tak i některých okolních obcích (Loštice a Úsov) ocenili terénní nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Podle dat získaných z tohoto monitoringu s tímto názorem souhlasíme. Zejména na některých sídlištích v Mohelnici se pohybují děti a mládež, které někdy ani o místním NZDM neví a přitom spadají do této cílové skupiny.

4.2 Osoby se zdravotním postižením

Celé této skupině se podle katalogu sociálních služeb Olomouckého kraje⁹ věnují tyto instituce a organizace:

Charita Zábřeh, Sociální služby pro seniory Šumperk, příspěvková organizace, Domov pro seniory a pečovatelská služba Mohelnice, příspěvková organizace, Středisko rané péče SPRP Olomouc, Jdeme autistům naproti z. s., DĚTSKÝ KLÍČ Šumperk, o. p. s., Oblastní unie neslyšících Olomouc z. s., Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR.

Do této cílové skupiny řadíme osoby s fyzickým, mentálním, smyslovým či kombinovaným postižením. Dále také seniory, kteří kvůli věku a zdravotnímu stavu již částečně nebo úplně nezvládají sebeobsahu a naplňování dalších základních životních potřeb. V neposlední řadě jde i o jednotlivce po úrazech nebo nemocech a osoby mající problémy se zvládnutím péče o vlastní osobu. Počty lidí v této skupině se i kvůli demografické křivce neustále zvyšují.

4.2.1 Osoby s pohybovým nebo smyslovým postižením

Této podskupině se věnuje Charita Zábřeh, Domov pro seniory a pečovatelská služba Mohelnice, příspěvková organizace, dále do Mohelnice i okolí zajíždí olomoucká pobočka Společnosti pro ranou péči z. s. a Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR.

Vzhledem k velké šíři této monitorované skupiny je potřeba ji více rozčlenit a popsat.

Nejprve se zaměříme na osoby „pouze“ se zdravotním postižením, které MT chápe jako osoby s tělesným postižením, které má přímou souvislost s pohybovým postižením, a osoby se sluchovým, zrakovým nebo jiným smyslovým postižením.

⁹ Dostupný na <https://kissos.kr-olomoucky.cz/katalog/vyhledavani.aspx> z 15. 3. 2019.

Respondenti se v rozhovorech rozcházelí ve svém názoru, zda je v Mohelnici dostatek vhodného bydlení pro tuto CS. Někteří uváděli, že současný stav, kdy město má byty zvláštního určení, je dostatečný a není potřeba počty těchto bytů rozšiřovat. Jiní mluvili o tom, že již nějakou dobu vnímají nedostatek bydlení pro tuto CS a snaží se o zvýšení počtu bytů, třeba i formou nové výstavby.

Mobilní tým vzhledem k nízké časové dotaci monitoringu není schopný zjistit, zda je bytů dostatek nebo naopak. Proto bychom považovali za vhodné toto téma podrobněji zmonitorovat.

Návrhy opatření:

K této cílové skupině nemá Mobilní tým žádné návrhy opatření. Podkladem pro tyto návrhy by mohl být podrobnější monitoring této CS.

4.2.2 Osoby s mentálním postižením

Osoby z této cílové skupiny mohou využít služeb Charity Zábřeh. Působí zde také Sklíčko z. s.

Světová zdravotnická organizace definuje mentální postižení jako „stav zastaveného nebo neúplného duševního vývoje, který je charakterizován zvláště porušením dovedností, projevujícím se během vývojového období, postihujícím všechny složky inteligence, to je poznávací, řečové, motorické a sociální schopnosti. Postižení se může vyskytnout bez, nebo současně s jinými somatickými nebo duševními poruchami.“¹⁰

Respondenti uváděli, že pro děti a mládež z této cílové skupiny je výhodné, že přímo v Mohelnici působí jak pedagogicko-psychologická poradna, tak i speciální pedagogické centrum.

Respondenti mluvili o tom, že v Mohelnici sice funguje denní stacionář pro tuto CS, ale chybí služby návazné. Tím mysleli např. chráněné bydlení, nebo zaměstnání, které by bylo vhodné i pro osoby s mentálním postižením. Zaznívala také poptávka po odlehčovacích službách. Rodiny, které se starají o své postižené členy, si aktuálně rezervují respitní péči minimálně tři měsíce dopředu a to v Prostějově, Šumperku nebo Vyškově.

Ze sociálních služeb mohou členové této CS využít Denní stacionář Okýnko. Ten je určen pro osoby od 18 do 64 let a pro osoby s mentálním a přidruženým tělesným postižením. Stacionář navštěvují nejen obyvatelé Mohelnice, ale i okolních obcí. Proto služba nabízí i svozy pro své klienty.

---

¹⁰ Zdroj: <https://www.sancedetem.cz/cs/hledam-pomoc/deti-se-zdravotnim-postizenim/deti-s-mentalnim-postizenim/klasifikace-mentalniho-postizeni-a-podpora-ditete.shtml>

Pro celou cílovou skupinu přímo v Mohelnici působí také zapsaný spolek Sklíčko, který je sdružení rodičů a přátel dětí s postižením. Zaměřuje se zejména na volnočasové aktivity dětí¹¹ s postižením, ale organizuje i výlety pro celé rodiny a snaží se klást důraz i na podporu osob pečujících (nejčastěji rodičů).

Poruchy autistického spektra

V této části kapitoly popisujeme obecnou situaci této cílové podskupiny. Proto využíváme i informace získané z jiných ORP. Proto tato část textu může být velmi podobná nebo shodná s našimi dalšími zprávami z monitoringu z jiných lokalit.

Mezi osoby s mentálním postižením se řadí i lidé s poruchami autistického spektra (dále jako PAS), které se celorepublikově stávají velkým tématem. V této části textu se jim tedy budeme samostatně věnovat.

Situace v Mohelnici odpovídá stavu v Olomouckém kraji, lidé s PAS se mohou obracet na olomouckou organizaci Jdeme Autistům Naproti z. s. nebo na Centrum Oáza v Zábřeze, kde ale lidé s PAS musí být schopni fungovat ve skupině. Možnosti sociálních nebo zdravotních služeb přímo v lokalitě chybí.

Počet diagnostikovaných případů PAS v celé republice přibývá.¹² Kvůli tomu je poruchám věnována i větší mediální pozornost, což znamená, že situace se proti době před cca deseti až patnácti lety zlepšila. Přesto tato diagnóza stále čelí nepochopení a mýtům, kterými je opředená.

Rodinní příslušníci osob s PAS si myslí, že nynější institucionální přístup k této diagnóze je nevhodný (krátkozraký a invalidizující). V rozhovorech s nimi zaznívalo, že PAS jsou sice neléčitelné, ale vhodným přístupem je možné projevy této diagnózy mírnit (v některých případech i poměrně výrazně). Respondenti vypověděli, že například díky Osobní asistenci je možné, že osoby s touto diagnózou se výrazně zlepšily v soběstačnosti a tím se jim zvýšila kvalita života a přeneseně i pečujícím osobám. Dobrá praxe z jiných států ukazuje, že osoby s PAS mohou díky chráněnému bydlení a podporovanému zaměstnávání žít velmi kvalitně, a to i ve chvíli, kdy se o ně již jejich pečující nemohou starat.

S tím velmi souvisí otázka statusu pečující osoby. Podle jejich zkušeností jde o velmi náročnou a fyzicky i psychicky vysilující péči. Pokud je osoba s PAS ve svém přirozeném (domácím) prostředí, je péče o ni mnohem méně finančně nákladná, než když je člověk s PAS v institucionální péči. Problém je v tom, že pečující osoby „nemají nárok na dovolenou, či pracovní neschopnost a nemají stanovenou pracovní dobu.“ To v kombinaci s nedostatečnou dostupností všech forem odlehčovacích služeb pro tuto CS „nutí“ osoby pečující člověka s PAS do institucionální péče umístit.

---

¹¹ Spolek užívá označení „dětí“, ale zároveň je si vědom, že se podle věku o děti již nejedná. Ve spolku jsou jak děti s postižením, tak lidé již dospělí, kteří ale kvůli postižení potřebují podporu.

¹² To je primárně dáno především kvalitnější diagnostikou a progresem při zkoumání PAS, nikoliv větším výskytem případů ve srovnání s minulostí.

Pro celý Olomoucký kraj jsou odlehčovací služby pro tuto diagnózu dostupné pouze v Šumperku, kde jsou provozována celkem čtyři lůžka dvěma poskytovateli. Obě organizace uvádí, že mají stále naplněnou kapacitu a pokud chce někdo jejich služeb využít, musí je kontaktovat minimálně tři měsíce dopředu. O zřízení dvou až tří respitních lůžek uvažuje Domov pro seniory Jesenec. V této chvíli však není znám konkrétní termín nebo podoba služby.

4.3 Osoby s chronickým duševním onemocněním

Této skupině se podle katalogu sociálních služeb Olomouckého kraje¹³ nevěnuje žádná instituce nebo organizace.

Situace osob s chronickým duševním onemocněním se v poslední době v celé České republice mění. Vliv na tyto změny mají jak nové postupy, tak i reforma psychiatrické péče, která aktuálně v ČR probíhá.

Cílová skupina osob s duševním onemocněním se nejčastěji potýká se stigmatizací, nedostatkem adekvátního bydlení či s těžkostmi při navazování kontaktů.

Většina respondentů při rozhovorech mluvila o velkém nedostatku psychologů, psychiatrů a terapeutů v lokalitě. Působí zde sice jedna psychiatrická pro dospělé, o té se ale někteří respondenti vyjadřovali tak, že jí místní lidé nedůvěřují a nechťjí, aby je ošetřovala. Na druhou stranu má tato lékařka plnou kapacitu. V Mohelnici také od roku 2018 nově působí psychiatrická pro děti a mládež, která poskytuje i terapie. To respondenti hodnotili velmi kladně, přesto stále dodávali, že potřeba těchto služeb je mnohem větší než nabízené kapacity. Zaznívalo také, že absentují terapeutické služby pro celou rodinu a mediace. Objednací lhůty k místním odborníkům jsou podle nich dlouhé i v případě, že se jedná o akutní případy.

„Dosažitelnost těch odborníků je strašně obtížná. Včera mi říkala maminka, že na psycholožku v akutním případě dva měsíce čekala. Tak to je potom o ničem. Je potřeba krizová intervence okamžitě ... a bohužel.“

Pokud tedy obyvatelé Mohelnice nebo i okolních obcí chtějí využít služeb psychologa, psychiatra nebo terapeuta, musí nejčastěji dojet do Zábřeha, Šumperku nebo Olomouce.

Dlouhodobě se v Mohelnici objevuje i téma, které zběžně popisujeme i v podkapitole Riziková mládež - sebepoškozování. Respondenti uvádí, že se jedná o dlouhodobou problematiku, na kterou se v rámci své práce snaží reagovat OSPOD i místní nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Oba tyto subjekty ale poukazují,

¹³ Dostupný na <https://kissos.kr-olomoucky.cz/katalog/vyhledavani.aspx> z 15. 3. 2019.

stejně jako další respondenti, na nedostupnost odborných služeb, které by mohly osobám v této problematice podat pomocnou ruku.

Situaci této cílové skupiny v celé republice také komplikuje časté (ne)přiznání příspěvku na péči. Při vážnějších diagnózách totiž člověk s chronickým duševním onemocněním nemusí být schopný se o sebe postarat stejně jako osoby se zdravotním postižením. Bohužel se u této dávky ale posuzuje pouze fyzický stav žadatele.

Návrhy opatření:

Posílit zdravotní i sociální služby pro cílovou skupinu Osob s chronickým duševním onemocněním

V porovnání se stavem při posledním monitoringu MT se situace mírně zlepšila díky tomu, že v Mohelnici začala působit psychiatrická pro děti a mládež. Přesto z monitoringu i dostupných materiálů jednoznačně vyznívá, že v ORP Mohelnice jsou velmi podhodnocené služby pro tuto CS. Dlouhodobě zde chybí kapacity psychologů i psychiatrů, a to jak pro dospělé, tak pro děti a mládež. Zcela absentují i sociální služby, které by se této skupině věnovaly.

Mobilní tým tedy jednoznačně doporučuje, aby město Mohelnice připravilo nabídky a podmínky pro psychology, či psychiatry, kteří by díky nim mohli ve městě začít působit.

Také si myslíme, že by bylo vhodné, aby do ORP Mohelnice mohla zajíždět sociální služba specializovaná přímo na tuto cílovou skupinu.

4.4 Cizinci

Celé této skupině se podle katalogu sociálních služeb Olomouckého kraje¹⁴ věnuje pouze Charita Zábřeh.

Cizinci se dále mohou obracet na pracovníky „celokrajských“ organizací jako jsou Centrum pro integraci cizinců Olomouc a organizace SOZE, z. s.

V celém Olomouckém kraji je cca 5 600 cizinců ze zemí mimo EU, přesná čísla za dané ORP se nám nepodařilo zjistit. Na Mohelnicku je však tato CS jednoznačně zastoupena výrazněji než v ostatních ORP a to kvůli přítomnosti významných zaměstnavatelů. V souvislosti s rozšiřováním výroby přicházejí do města zahraniční dělníci. Poláci obvykle na jednotlivé směny dojíždí, ostatní, zejména pracovníci z Rumunska a Bulharska, přijíždějí na krátkodobé pracovní pobyty.

Jde zpravidla o zaměstnání na krátkodobou pracovní smlouvu zprostředkovanou pracovními agenturami, které jim také zajišťují ubytování. Obvykle jsou k tomu využívány místní ubytovny nebo byty v bytových domech či jednotlivé byty

¹⁴ Dostupný na <https://kissos.kr-olomoucky.cz/katalog/vyhledavani.aspx> z 15. 3. 2019.

pronajímané pracovními agenturami v Mohelnici a okolních obcích. Tohoto typu ubytování v posledních letech dle respondentů přibývá. Agentura Montix vybudovala vlastní ubytovnu v bezprostřední blízkosti firmy Hella, údajně také před nedávnem vzniklo neformální ubytovací zařízení v obci Třeština.

Sociální služby specializované na tuto cílovou skupinu zde poskytuje pouze olomoucké Centrum na podporu integrace cizinců. Tato organizace se však zaměřuje pouze na cizince ze zemí mimo EU. Je možné využít služeb Občanské poradny Charity Zábřeh či sociální odbor města. Jejich zástupci uvedli, že jsou v kontaktu s touto CS jen velmi málo a to hlavně kvůli tomu, že cizinci jsou podle jejich názoru uzavřená skupina.

Ve spojitosti s CS jsme neidentifikovali žádné závažné problémy, či specifické potřeby. Podle názorů respondentů cizineckou problematiku reprezentují bezproblémoví, firmami cenění zaměstnanci, se kterými nejsou žádné závažné problémy – dle některých mediálních zpráv se spíše nabízí hypotéza, zda by větší pozornost státních institucí nezasloužili právě jejich zaměstnavatelé a pracovní podmínky, ve kterých cizinci pracují.

Návrhy opatření:

K této cílové skupině nemá Mobilní tým žádné návrhy opatření. Podkladem pro tyto návrhy by mohl být podrobnější monitoring této CS.

Shrnutí

Zpráva z monitoringu města a ORP Mohelnice se věnuje zejména samotnému městu Mohelnice. V ostatních obcích Mobilní tým nezaznamenal větší výskyt monitorovaných cílových skupin (dále CS). V průběhu monitoringu jsme oslovili celkem 17 institucí a 52 respondentů z řad veřejnosti. Sběr dat byl zaměřen na čtyři cílové skupiny – Osoby v obtížné životní (sociální) situaci¹⁵, Osoby se zdravotním postižením¹⁶, Osoby s chronickým duševním onemocněním a osoby v krizi a Cizinci.

Kapitola Bydlení nejprve popisuje městský bytový fond a trh s komerčním bydlením. Bydlení pro osoby znevýhodněné na trhu s bydlením jsme sice vyhodnotili jako relativně dostupné, nevytváří však podmínky pro úplnou integraci do běžné společnosti. Jde totiž o menší, levné byty koncentrované ve třech městských budovách, které jsou chápány jako sociální či startovací a kde se předpokládá postup na běžný trh s bydlením. Běžné městské byty jsou však přidělovány na základě obálkové metody (tedy nejvyšší nabídky nájemného) a komerční byty k pronájmu takřka úplně absentují.

V této kapitole se také věnujeme i sociálně vyloučeným lokalitám (dále jako SVL) a bytové lichvě. Bytovou lichvu v její nejčastější podobě, tj. domy ve špatném technickém stavu pronajímané za vysoké částky, jsme nezaznamenali. Jako SVL jsme označili zmiňované bytové domy města obývané nejčastěji osobami, které nedosáhnou na vlastní nemovitost nebo komerční byt k pronájmu. V těchto domech se koncentrují problémy sociálně ekonomického charakteru. V této kapitole se krátce zabýváme také komerčními ubytovny, které však neshledáváme jako problematické.

Kapitola zaměstnanost popisuje fakt, že ve městě Mohelnice je již delší dobu více pracovních nabídek než registrovaných uchazečů o zaměstnání. V ORP působí několik významných zaměstnavatelů vytvářejících pracovní místa, která místní obyvatelé nemohou pokrýt. Za prací na Mohelnicko tak dojíždí lidé z celého kraje, ale také zahraniční pracovníci. S tím se pojí téma agenturního zaměstnávání a také ubytovávání cizinců při jejich pracovních pobytech v regionu. V době monitoringu docházelo v případě některých větších firem k propouštění zaměstnanců a respondenti vyjadřovali obavy z toho, jaké problémy propouštění přinese. Monitoring však ukázal, že nabídka pracovních pozic v ORP natolik převyšuje poptávku, že v této situaci pouze dochází k přelívání zaměstnanců do jiných firem.

V další kapitole se věnujeme popisu námi monitorovaných cílových skupin (dále také jako CS). Popisujeme jak dostupnost sociálních služeb, tak problémy, na které osoby z těchto CS naráží. U některých cílových skupin se snažíme o širší přiblížení jejich života a důvodů, které vedly ke vzniku jejich nepříznivé životní situace.

---

¹⁵ Dříve název pro Osoby sociálně vyloučené.

¹⁶ Do této CS zahrnujeme i osoby s mentálním postižením a poruchou autistického spektra.

Při monitorovacích rozhovorech byli často akcentováni uživatelé nelegálních návykových látek. Na Mohelnicku jde dlouhodobě o početnou skupinu obyvatel, kterou se zástupci města i neziskových organizací zabývají. Respondenti se shodují na faktu, že počet uživatelů roste a jejich věková hranice se snižuje. Specifikem drogové scény v ORP je, že velká část zástupců CS je zaměstnaná.

Další cílovou skupinou, která stojí za zmínku, jsou Osoby s chronickým duševním onemocněním. Monitoring ve svém rozsahu nemohl určit počet zástupců CS, respondenti však shodně vnímají nedostatek služeb pro tuto CS. Vyjadřují tedy především potřebu psychiatrické, psychologické a terapeutické péče ve městě. S tím se pojí také téma sebepoškozování dětí a mládeže, které jsme při monitoringu zaznamenali a které stejně tak k účinnému řešení vyžaduje odborníky z oblasti psychologie a psychiatrie.

V porovnání s jinými ORP v Olomouckém kraji je v Mohelnici početnější cílová skupina cizinců. Jde o zaměstnance velkých firem, především Helly, kteří buď dojíždí (především Poláci) nebo zde setrvávají na krátkodobé pracovní pobyty (Rumuni, Bulhaři). Jsou ubytováni prostřednictvím pracovních agentur v komerčních ubytovnách nebo bytových domech. Monitoring prokázal, že aktuálně se s nimi nepojí žádné výrazné problémy jako zvýšená kriminalita nebo problémy v soužití s majoritní společností.

Z monitoringu vyplynulo několik významných témat k řešení. Návrhy opatření jsou popsány jak v kapitole Bydlení, tak u popisu jednotlivých cílových skupin. Jako zásadní návrhy opatření vnímáme:

- Vytvoření nové bytové koncepce města
- Zřízení terénní formy NZDM
- Zřízení psychiatrické, psychologické a terapeutické péče

Závěr zprávy obsahuje také tematickou přílohu Stručné představení projektu Rapid re-housing (Bydlení především) Brno.

Literatura

GAC, spol. s r. o. *Analýza sociálně vyloučených lokalit v ČR*. Praha, 2015.

https://www.vlada.cz/assets/ppov/zalezitosti-romske.../VI_zprava_kraje_1.doc

II. Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb správního obvodu ORP Mohelnice 2016 – 2019, dostupné z:

https://www.mohelnice.cz/assets/File.ashx?id_org=9803&id_dokumenty=229097

Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020. (2013). Ministerstvo práce a sociálních věcí. Získáno z:

<https://www.mpsv.cz/files/clanky/16893/bezdomovectvi.pdf>

Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020. (2013). Ministerstvo práce a sociálních věcí. Získáno z:

<https://www.mpsv.cz/files/clanky/16893/bezdomovectvi.pdf>

Miovský, M., Skácelová, L., Zapletalová, J., & Novák, P. (Eds.). (2010). *Primární prevence rizikového chování ve školství*. Tišnov: Sdružení SCAN.

Mobilní tým. *Zpráva z monitoringu města a ORP Mohelnice*. Olomouc, 2017

Moravčík, V. (Ed.). (2016). *Evropská školní studie o alkoholu a jiných drogách*, 2015.

Sociotrendy, s. r. o. *Výzkum potřebnosti sociálních služeb a služeb návazujících na Mohelnicku*. Olomouc, 2019 dostupné z:

https://www.mohelnice.cz/assets/File.ashx?id_org=9803&id_dokumenty=232330

Příloha č. 1 Stručné představení projektu Rapid re-housing (Bydlení především) Brno

Padesát brněnských rodin v bytové nouzi, které byly původně bez domova (podle evropské typologie bezdomovectví ETHOS¹⁰), dostalo díky projektu v roce 2016 možnost stát se nájemníky městských bytů. Rodiny dříve bydlely převážně na ubytovnách nebo v azylových domech, popř. u známých apod. Město vyčlenilo 50 bytů ze svého bytového fondu, aby ve spolupráci s dalšími partnery – Platformou pro sociální bydlení, IQ Roma Servis a Ostravskou univerzitou – inovativní přístup otestovalo.

Na základě zahraničních zkušeností se předpokládalo, že pokud u rodin dojde ke stabilizaci bydlení a bude jim poskytnuta podpora sociálních pracovníků,lepší se i další ukazatele jako například zdravotní stav rodičů a dětí, kvalita života rodin, návrat dětí z ústavní péče, pravidelná školní docházka. Dále je předpoklad, že intervencelepší ekonomickou stabilitu rodin (zaměstnanost, práce se zadlužeností). Zároveň se sníží veřejné výdaje na tyto rodiny.

Filosofie programu předpokládá, že bydlení a case management jsou základní platformou pro řešení dalších problémů.

Na rodiny byly přitom kladeny přísné podmínky – musely intenzivně spolupracovat se sociálními pracovníky, nemít při prodlužování smlouvy žádné dluhy na nájemném ani energiích a nesměly porušovat podmínky nájemní smlouvy.

Po prvním roce vykazovaly rodiny vysokou míru udržení bydlení. V červnu 2018 prodloužilo roční smlouvu celkem 48 z 50 rodin, míra udržení bydlení tedy odpovídala 96 %. Naproti tomu bezdomovectví a pobyt v bytové nouzi má kumulativní negativní dopady na jedince i celé rodiny.

Brněnský projekt Rapid Re-Housing je mezinárodní odbornou veřejností považován za úspěšné využití konceptu Housing First (Bydlení především). Již v průběhu trvání projektu získal cenu Evropské federace národních organizací pracujících s lidmi bez domova (FEANTSA) jako nejlepší projekt řešení bytové nouze v Evropě.

Představitelé několika měst (Kadaň, Liberec, Vsetín, Chomutov, Ostrava) už Brno kvůli projektu navštívili, aby se o tomto přístupu dozvěděli více. Liberec již na základě této návštěvy spustil vlastní projekt Bydlení především.

Přístup Bydlení především v České republice ještě nebyl vyzkoušen a brněnský projekt je prvním průkopníkem. Je to také první „kontrolovaný experiment“ v sociální politice, který probíhá v České republice.

Na zatím zveřejněných výsledcích se ukazuje, že není až tak podstatné, jaký je poměr vnějších okolností a vlastního přispění ke špatné sociální situaci.¹⁷ Účelnější než hledání viníků je přemýšlet o tom, jak stávající situaci do budoucna zlepšit.

---

¹⁷ Nelze totiž tvrdit, že jde o oběti, které ke své situaci nijak nepřispěly.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

<https://hf.socialnibydleni.org/rapid-re-housing-brno>